

2. Міністерство оборони України. Резерв +. URL: <https://reserveplus.mod.gov.ua/> (дата звернення: 08.02.2025).

3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 08.02.2025).

4. Про затвердження Порядку оформлення (створення) та видачі військово-облікового документа для призовників, військовозобов'язаних та резервістів і форми такого документа: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 трав. 2024 р. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.02.2025).

5. СУСПІЛЬНЕ ДНІПРО. У додатку «Резерв+» стався технічний збій. Як діяти, розповів адвокат з Дніпра. URL: <https://suspilne.media/dnipro/943863-u-dodatku-rezerv-stavsja-tehnicnij-zbij-ak-diati-rozpoviv-advokat-z-dnipra/> (дата звернення: 09.02.2025).

УДК 342.7(043.2)

Шишкарьова О.Г., викладач,
Донецький державний університет внутрішніх справ,
м. Кропивницький, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Збройна агресія Росії проти України призвела до окупації майже третини території країни, що унеможливило здійснення правосуддя приблизно у 20% судів. 24 лютого 2022 року відповідно до Указу Президента України №64/2022 на всій території держави був оперативно запроваджений воєнний стан. Згідно зі статтею 64 Конституції України, воєнний стан допускає певні обмеження прав і свобод людини і громадянина. Проте право на правосуддя є фундаментальною юридичною гарантією, яка не може бути скасована навіть за умов воєнного чи надзвичайного стану. Таким чином, навіть у сучасних умовах кожному громадянину забезпечено право звертатися до суду з оскарженням рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, посадових та службових осіб (ст. 55 і ст. 64 Конституції України) [1].

Члени Європейської комісії за демократію через право, більш відомої як Венеційська комісія, до якої Україна приєдналася у 1996 році, підкреслюють, що навіть в умовах надзвичайних правових режимів судова система має забезпечувати право на справедливий суд. Обмеження у функціонуванні правосуддя допустимі лише у випадках, коли виконання судових повноважень стає фактично неможливим. З огляду на цю ситуацію, Верховна Рада України ухвалила Закон «Про правовий режим

воєнного стану» від 12 травня 2015 року №389-VIII, у статті 26 якого визначено ключові принципи здійснення судочинства в умовах воєнного стану. Зокрема:

- суди діють виключно на підставі Конституції та законів України;
- правосуддя на території, де запроваджено воєнний стан, здійснюється виключно судами;
- заборонено передавати функції судів іншим органам або особам, а також привласнювати ці функції;
- заборонено створювати надзвичайні або спеціальні суди;
- не допускається скорочення чи прискорення форм судочинства;
- у разі, якщо суди, розташовані на території воєнного стану, не можуть здійснювати правосуддя, законом України може бути змінена територіальна підсудність справ або місцезнаходження судів.

З початком дії воєнного стану кількість звернень до судів у всіх формах судочинства значно знизилася. Однак уже через місяць після початку активних бойових дій спостерігалася тенденція до поступового зростання кількості поданих заяв. Як зазначив тимчасово виконуючий обов'язки Голови Державної судової адміністрації Олександр Сальніков, судова система витримала навантаження та продовжила працювати завдяки надійному захисту, забезпеченому Збройними Силами України. Це дозволило громадянам отримати необхідний доступ до правосуддя. Наприклад, у період з травня по серпень 2022 року до місцевих загальних судів Волині було відряджено 15 суддів, які були евакуйовані з таких зон активних бойових дій, як Краматорськ, Маріуполь та Ізюм [3].

2 березня 2022 року Рада суддів України оприлюднила рекомендації щодо організації роботи судів в умовах воєнного стану. У документі зазначено, що при визначенні режиму роботи суду необхідно враховувати реальну ситуацію в регіоні. Працівників, які мають таку можливість, слід перевести на дистанційний режим роботи. Головуючий суддя повинен під час кожного засідання визначати мінімально необхідну кількість працівників, які мають перебувати у приміщенні суду впродовж робочого дня, і чітко розподіляти між ними обов'язки. Також рекомендовано обмежувати доступ до судових засідань для осіб, які не є їх учасниками [4].

Отже, глобалізація стала одним із ключових факторів, що вплинули на розвиток судочинства у XXI столітті. Це підтверджується такими аспектами, як діджиталізація судових процесів, уніфікація процедур правосуддя та утвердження пріоритету прав людини та інших фундаментальних цінностей у судовій практиці. Технічний прогрес у контексті глобалізації дозволив національним судам функціонувати навіть за умов воєнного стану. Вважається, що судова система повинна забезпечувати розгляд адміністративних справ навіть у надзвичайних

правових режимах, обмежуючи діяльність лише у випадках, коли її здійснення фізично неможливе.

Сучасні законодавчі ініціативи спрямовані на спрощення процедур судочинства, зокрема через зміну територіальної підсудності судів за розпорядженням Голови Верховного Суду України та вдосконалення механізмів дистанційної роботи учасників процесу. Представники Європейської комісії з ефективності правосуддя підтримують ці нововведення, визнаючи їхню відповідність міжнародним стандартам у галузі прав людини.

Проте виникають виклики, пов'язані з ефективністю роботи системи «Електронний суд», зокрема через ризики, пов'язані з хакерськими атаками на офіційні електронні ресурси України, що можуть тимчасово унеможливити електронний документообіг. Це дослідження не претендує на повне розв'язання всіх аспектів обраної проблематики. Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на детальне вивчення особливостей адміністративного судочинства в умовах воєнного стану [5].

Література

1. Завидняк А.В. Доступ до адміністративного правосуддя в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 1(32). С. 218-221.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06 лип. 2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35.

3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06 лип. 2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35.

4. Робота суддів в умовах воєнного стану. *Ліга 360: веб-сайт*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/ru/news/209874_robota-sudv-ukrani-v-umovakh-vonnogostanu.

5. Росул О.М., Дідик Н.О., Петрик В.В. Сучасні виклики правосуддю в умовах глобалізації та війни в Україні. *Міжнародний науковий вісник «Грааль науки»*. 2022. № 17. С. 130-134.